

kom ind i direktivet på bl.a. dansk foranledning. Direktivets artikel 9 er ikke fuldstændig klar, men fastslår, at direktivet ikke berører den nationale fordeling af »ansvaret« mellem producenten og brugeren af et produkt. På denne baggrund vurderes det fortsat, at Miljøministeriets fortolkning af direktivet ligger inden for rammerne af det råderum, der er i direktivet. Det kan dog ikke udelukkes, at EF-Domstolen vil kunne komme til et andet resultat.

Der er ikke i dag regler på miljøområdet, som giver hjemmel til at påbyde en producent at genoprette tilstanden i miljøet, hvis en erhvervsførelses brugers anvendelse af et produkt har forårsaget en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade. Brugeren har dog heller ikke i dag et ubetinget ansvar, idet jordforureningsloven ikke omfatter jord påvirket af jordbrugsmæssig spredning af slam, gødning, pesticider m.v.

Ligesom under forhandlingerne om direktivforslaget er det fortsat holdningen, at det vil kunne ramme brugeren uforholdsmæssigt hårdt, hvis denne skal bære et ubetinget ansvar for forureninger eller skader, der opstår som en følge af f.eks. fejl ved produktet eller som en udviklingsskade. Om baggrunden for, på hvilke områder der foreslås indført et producentansvar henvises til afsnit 5.1.1.2.

Det er korrekt, at der er et håndhævelsesproblem i forhold til udenlandske producenter, dvs. producenter, der ikke har adresse i Danmark.

Det folkeretlige udgangspunkt i forhold til jurisdiktion er, at der er tale om krænkelse af andre landes suverænitæt, hvis der udstedes regler i Danmark med virkning for personer/virksomheder i andre lande. Det beror dog på en konkret vurdering af »tilknytningen« til Danmark – og af eksisterende internationale aftaler, om det ud fra folkeretten er lovligt at give hjemmel i den danske lovgivning til at udstede et påbud til en udenlandsk bosiddende producent. Det vil imidlertid som udgangspunkt ikke være muligt at håndhæve et sådant påbud over for en producent, der hverken bor eller driver forretning i Danmark, hverken i form af en handlepligt eller et pengekrav. I sådanne tilfælde vil det være den pågældende danske importør, der ifaldet ansvaret og pligten til at efterkomme et påbud. Den danske importør må enten i forbindelse med kontraktindgåelsen om importen sikre sig i forhold til omfanget af sit ansvar eller efterfølgende anvende civilretlige midler til at lade producenten bære sin del af ansvaret. Dette forhold er nu beskrevet i bemærkningerne til bestemmelserne om producent/importøransvar i miljøbeskyttelsesloven, jordforureningsloven, lov om

miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug og i lov om miljø og genteknologi.

Et ubetinget ansvar, der indebærer et ansvar for udviklingsskader, blev endvidere kritiseret for at være for vidtgående, uanset om der er tale om producent/importøransvar eller ansvaret for den, der erhvervsførelses driver den aktivitet, som forårsager en miljøskade. Der blev bl.a. henvist til, at miljømyndighederne herefter kan definere aktiviteter, som hidtil har været accepterede, som miljømæssigt uforvarselige og de derved opståede forhold i miljøet som skader. Hidtil har man ikke haft den form for tilbagevirkende kraft, som begrebet »udviklingsskader« vil få.

Udviklingsskader er kendetegnet ved, at der er tale om eksempelvis en forurening eller en overhængende fare herfor, som ikke ansås for at ville forårsage en sådan skade/fare ifølge den tekniske og videnskabelige viden på tidspunktet for aktiviteten.

Direktivet har som udgangspunkt, at der er ansvar, uanset om udledningen, aktiviteten eller anvendelsen af et produkt ikke ansås at ville forårsage miljøskader ifølge den videnskabelige og tekniske viden på det tidspunkt, hvor aktiviteten fandt sted. Direktivet giver dog i artikel 8, stk. 4, litra b, mulighed for at friholde for ansvar i en sådan situation.

Der findes også i dag regler om ansvar for udviklingsskader. Jordforureningsloven indeholder således ingen undtagelser for udviklingsskader, og ansvaret er ikke afhængigt af, at betingelserne for at ifalde et erstatningsretligt ansvar er opfyldt.

Også lov om klage- og erstatningsadgang inden for sundhedsvæsenet indeholder et erstatningsansvar for udviklingsskader. Der er her tale om et produktansvar. Reglerne er en fravigelse af reglerne i produktansvarsloven, som betinger retten til erstatning af, at skaden skyldes en defekt ved produktet. Hvis en producent efter produktansvarsreglerne kan bevise, at det ikke var muligt at opdage defekten på grundlag af den videnskabelige og tekniske viden på det tidspunkt, hvor produktet blev bragt i omsætning (udviklingsskade), er han ansvarsfri. I forhold til produktansvarsreglerne, er der i lov om klage- og erstatningsadgang inden for sundhedsområdet forbedrede muligheder for at opnå erstatning, idet retten til erstatning ikke knyttes til defektbegrebet, men i stedet til en rimelighedsvurdering af, om bivirkningerne går ud over, hvad patienten bør tåle (jf. § 43, stk. 1, 1. pkt.), at der ikke gælder nogen undtagelse for udviklingsskader (jf. § 43, stk. 1, 2. pkt.), og at kravene til bevis for årsagssammenhæng mellem lægemiddel og skade er blevet lempet (jf. § 44).